СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 201. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 30-го серпня 1939. No. 201. Jersey City, N. J., Wednesday, August 30, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

АМЕРИКАНСЬКІ ВЛАСТІ ПРИТРИМАЛИ НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

НЮ ЙОРК. — Американські митні власті притримали німецький корабель „Бремен", який приїхав до Ню Йорку і тихцем хотів безпроволочно назад відїхати. Митні власті заявили, що тепер напружений час і вони мусять добре все на кораблі провірити. Вони далі говорили, що таку провірку переведуть також на французькім кораблі „Норманді"; але „Норманді" будуть провірювати наперед, а опісля „Бремен". Німецька залога була обурена тим поступованням і підкресляла, що ці дошкулювання примінюється тільки до німецьких кораблів.

ЯК ПЛИЛА „НОРМАНДІ".

НЮ ЙОРК. — Пасажири, що приїхали на французькім кораблі, „Норманді", розказують, що впродовж цілої подорожі корабель поводився так, неначеб уже вибухла війна. Він продирався через океан зо страхом перед ворожими підводними лодками. Всі світла були погашені. Корабель не їхав просто, тільки зиґзаґував, начеб хотів уникнути ворожих стрілів, або бомб з літаків. Також не висилав ніяких радіодепеш, щоб у той спосіб не дати іншим сторонам довідатись про своє положення. Пасажири були певні, що війна вже вибухла. В Ню Йорку капітан корабля не хотів на це дати ніяких вияснень. Замітне це, що в такий сам спосіб подорожував німецький корабель „Бремен".

ЗАБОРОНЕНО АМЕРИКАНСЬКИМ КОРАБЛЯМ ЇХАТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Мореплавна комісія заборонила всім американським корбалям їхати до німецьких портів, а також до польського порту Ґдиня. Заборону пояснюванно военною небезпекою.

ФІНАНСОВА СПІВПРАЦЯ З АНҐЛІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Що Америка буде симпатизувати з Анґлією на випадок війни, і навіть їй помагати, показується вже з того, що американський департамент обіцяв Анґлії співпрацювати в оруднуванні анґлійських заграничних вкладів. Тих заграничних вкладів має Анґлія в американських краях на пять біліонів долярів. Всі вони можуть бути фінансовані в Н юЙорку. За ці гроші задумує Анґлія раціонально набувати ріжні продукти, потрібні для провадження війни.

ПОЛЬСЬКИЙ СВЯЩЕНИК СПІВУБИВНИКОМ ВЛАСНОЇ ДОЧКИ.

КЕМДЕН. — Польський священик баптиської церкви, Волтер Дворецкі признався до того, що це він підмовив одного хлопця з Честер, Петра Шевчука, щоб той убив його 18-літню дочку Ванду. Дворецкі взяв по дочці асекурацію у висоті $5,600. Цих грошей треба було Дворецкому на те, щоб оборонитись від закиду іншого злочину, а саме підпалу одної особи в Честер. Ця друга справа була в суді. Щоб дістати гроші, він обіцяв Шевчукові $100 за вбивство. Той послухав ради Дворецкого, запросив Ванду на побачення і там наперед душив її руками, а опісля каменем розвалив череп. Дворецкі на той час придумав собі добре „алібі". Та люди бачили Ванду з Шевчуком. Поліція арештувала останнього, почала допитувати і все вийшло на яв. Далі й сам Дворецкі признався.

„СКВОЛУС" ЗНОВ ПІШОВ НА ДНО.

ПОРТСМУТ. — Підводна лодка „Скволус", яка затонула в травні ц. р. і яку вже другий раз підняли на поверхню води, знов зірвалася з ланцюхів і пішла ще раз на дно зо своїми 26 жертвами. Морські власті приготовляють третій раз її піднести.

КАНАДА НА ПОМІЧ АНҐЛІЇ.

ОТАВА. — Канада виразно зазначила, що на випадок війни вона поможе матерньому краеві, Анґлії. Вона, подібно як в Анґлії, зарядила урядову контролю над приватними кораблями, а також приготовляється до такої контролі над усім промислом, щоб усі ресурси найкраще спрямувати на поміч війні.

НАРАДЖУЮТЬСЯ НАД СУСПІЛЬНО-РЕЛІҐІЙНИМИ СПРАВАМИ.

ВІЛІЕМСТАВН (Масачусетс). — Представники католицької, протестантської і жидівської церкви засіли разом до нарад, щоб застановитись над участю релігії в суспільнім житті. Темою їх нарад є: громадянство і релігія, провірка американської політики в справі відношення церкви і синагоги до держави. Наради відбуваються під наглядом інституту людяних відносин.

КАЖЕ, ЩО МОДА Є ПРОТИ ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Відома нюйорська модна кравчиня, пані Даше, вернулася з Франції і каже, що війни не буде, бо жінки інстинктовно виступають проти неї. Теперішня мода, говорила вона, вимагає на жіночі сукні дуже багато матерії. В в часі війни, як відомо, треба на всьому ощаджувати. Отож жінки не хочуть щадити, значить, не хочуть війни. І вони рішать, каже пані Даше.



ПОВІЗ ПРОПОЗИЦІЮ ГІТЛЕРА.

Сер Невіл Ґендерсон, бритійський амбасадор у Німеччині, приїхав до Лондону літаком і привіз зо собою домагання Гітлера в справі Данціґу й Коридора та домагання, щоб Анґлія відступила від союзу з Польщею.

СВЯЩЕННИК ПЕРЕД СУДОМ.

Окр. суд у Тернополі засудив на 1 рік вязниці з припиненням виконання кари на 5 р. о. Ігора Петра Сандецького, гр.-кат. пароха в Турівці, скалатського пов. Акт обвинувачення закинув о. Сандецькому, що він як учитель релігії в школі у Турівці грозив ученицям обниженням нот з релігії, змушуючи їх в той спосіб говорити виключно по українськи. Підсудний боронився тим, що як духовний пастир був обвязаний звертати шкільній молоді увагу, щоб шанували свою рідну мову і в часі перерв не боялися говорити по українськи. Засуджений зголосив від того присуду апеляцію. На апеляційній розправі у Львові суд обнизив о. Сандецькому кару з 1 р. на 6 місяців з припиненням виконання на 3 р.

ДВА ТРАГІЧНІ ВИПАДКИ.

Один з найкращих італійських автомобілістів, Вілляресі, згинув у понеділок, 19. червня, підчас тренінґу на самоходовім шляху в парку Монці. Вілляресі кермував переговим автом нового типу. Нагло на закруті самохід зїхав зо шляху і розбився зовсім до придорожнього дерева. Важко раненого Вілляресія перевезли до шпиталю, де він незадовго помер. — Комендант корпусу ґен. Ґісан, який буде начальним командантом швайцарської армії на випадок війни, потовк собі рамя підчас їзди на коні.

САМОГУБСТВО ЧЕСЬКОГО СЕНАТОРА.

У Празі скінчив самогубством сен. Вацлав Йоґаніс, один з провідників б. соціял-демократичної партії у Чехо-Словаччині.

ЗА ТРИЗУБ.

Станиславівське старосто покарало гривною 25 зл. із заміною на 5 днів арешту о. Степана Лехницького, гр.-кат. пароха Брині, за тризуб, що висів у церкві.

СКОНФІСКОВАНО 26,639 ЖУРНАЛІВ У КАНАДІ.

На зїзді Католицької Жіночої Ліґи Канади, що відбувся при кінці червня в Форт Ґеррі готелю в Винніпеґу пані Дж. А. Ґенвей заявила, що канадійський уряд сконфіскував минулого року 26,639 примірників журналів, 3,897 часописів, 16,400 брошурок, 551 книжок, 155 фотографій та 3,917 інших видань неморального змісту.

ПОМЕРЛИЙ ЗГОЛОСИВСЯ.

Французьке міністерство летництва запросила пано Анрі Фарман, вдову по померлім піонірі летництва у Франції, на відкриття памятника в Мурмельон у честь першого Фарманового полету. Та от до міністерства летництва прийшов 1 липня самий Фарман з відповіддю своєї жінки. І треба було й „померлого" запросити на свято відкриття памятника... Показалося, що міністерство летництва було мильно поінформоване про Фармана й уважало його вже за померлого.

ВІДКРИТТЯ ПОКЛАДІВ ВУГІЛЛЯ В ОКОЛИЦІ ЗАДВІРЯ.

У висліді геольоґічних розшуків на терені східної Галичини відкрито в околиці Задвіря (30 км. від Львова) поклади камінного вугілля у глибині 400 метрів. Грубість покладів виносить 1.5 м. Існує здогад, що ці поклади мають звязок з недавно відкритими покладами найліпшого вугілля-антрацину в околицях Камінки Струмилової та Сокаля.

ЗА „УКРАЇНІЗУВАННЯ" НАЗВИЩ.

Окружний суд у Тернополі на виїздній сесії в Теребовлі засудив на 9 місяців вязниці з припиненням на 4 р. та на заплачення 40 зл. судових коштів о. Юліяна Фіцаловича, гр.-кат. пароха у Вознеках, теребовельського пов., якого притягнули до відповідальности за українізування назвищ.

КАНАДІЙСЬКІ ІМПОРТИ В ТРАВНІ.

Канадійське Статистичне Бюро оповістило недавно, що в травні Канада імпортувала за 72,958,000 долярів товарів цього року в порівнянні з 67,123,000 долярів того самого місяця минулого року На основі цього можна сказати, що імпорти збільшилися на коло шість міліонів долярів. Найбільше імпортовано зо Злучених Держав, бо аж за 43,153,000 долярів у порівнянні з 40,520,000 долярів минулого року.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ УЧИТЕЛІВ-УКРАЇНЦІВ.

Тернопільський шк. інспектор Блонський повідомив учителів Дамяна Климуся в Скалаті та Теофана Луцишина у Старім Скалаті, що з днем 1. вересня ц. р. звільняє їх із обовязків учителя. Причина такого рішення невідома.

ЗА ДОКЛАД.

Станиславівська поліція арештувала Я. Погрібного під замітом виголошення докладу в дні 1-го листопаду мин. р. перед членами станиславівської „Марійської Дружини", на який влада не дала дозволу.

ДИВА З ЖИТТЯ МУРАШОК.

Один із цікавих проявів побуту мурашок — це втримування „домашньої худоби", що доставляє їм солодкого соку. Цією „домашньою худобою" є звичайні мшиці, якими чорні мурашки дбайливо опікуються. Ще цікавіші способи прилаштування поживи мають американські мурашки-кравці, названі так за їх величезні щоки, подібні до ножиць. Вони живуть у велитенських гніздах, що займають часом коло 100 кв. м. поверхні і сягають до 10 м. в глиб землі. Ті мурашки волочаться великими громадами, роблячи вибраки по молоду цукрову тростину, листя бананів і помаранч. Вони спричинюють міліонові шкоди в плянтаціях. Коли мурашка-кравець натрапить на відповідну ростину, витинає щоками кусень листка і, тримаючи його над собою, мандрує в ним до гнізда. Разом із сотнями своїх товаришок складає добичу у великих (до 70 цм. проміру) коморах, в яких спеціяльні робітниці приладжують з них поживу для спеціяльного роду грибка, що на тій поживі незвичайно сильно розвивається. Підчас росту грибка мурашки відтинають його нитки, на яких може вироститися зародки. На так „скастрованому" грибку творяться буляваки згрубіння, які є поживою мурашок. Частина робітниць займається збором тих будавок, яких масою кормить личинки і королеві матки. Не зважаючи на таку широку „господарку", у гнізді панує взірковий порядок, останки ростин, трупи мурашок та інші занечищення мурашки зносять до окремої комори-смітника. Цікаве, що комахи дуже добре розуміють ролю грибка в годівлі. З хвилиною, коли молоді самиці вемігрують з гнізда, кожна з них забирає з собою кульку грибка, і в нових оселях закладають нові городи.

МИРОВА ПЕРЕДИШКА ЩЕ ПОТРЕВАЄ ДОВШИЙ ЧАС

БЕРЛІН. — Якщо війна навіть мала би бути неминуча, то не буде її в найближчих днях, а може й тижнях. Таке можна заключати по тім, як канцлер Гітлер віднісся до анґлійської відповіди на його домагання. Вже те, що конференція між Гітлером і бритійським послом, сером Ґендерсоном, що привіз відповідь з Лондону, тревала понад годину, вважають добрим знаком. Значить, переговори будуть продовжатися, і то при посередництві Анґлії.

ХОЧЕ СКИНУТИ З СЕБЕ ВИНУ.

БЕРЛІН. — Німеччина поступає тепер дуже обережно й дипльоматично. Вона надіялася, що її угода з СССР зломить польський опір, але це не сталося. Значить, що властиво залишається тепер одинокий вихід: війна з Польщею. До неї Німеччина готова. Але хоче наперед зискати світову опінію, щоби при її помочі війну зьльокалізувати до конфлікту тільки з Польщею. До цього змагає Німеччина в такий спосіб, що хоче звільнити себе від вини за вибух війни.

ПОЛЬЩА, АЛЕ НА СВОЇЙ ТЕРИТОРІЇ.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер настає далі на те, що Польща не має рації існувати в такому виді, в якому вона є. Він покликується на 14 пунктів Вилсона і ноту Ленсинґа з 5. листопаду 1918 р., що мали бути підставою миру в 1918 році, на що згодилася тодішня Німеччина. А в 13 пункті проголошено незалежну Польщу, але тільки виключно на землях, що є неспірно чисто польські.

За зобовязання супроти національних меншин.

Німеччина домагається далі від Польщі, щоб вона придержувалась законів про охорону національних меншин, до якої була зобовязалась міжнародніми договорами, а від яких самочинно відступила. Німеччині йде тут про охорону німців, яких начисляє в Польщі 2 міліони.

ПОЛЬСЬКЕ РОЗУМІННЯ ПРОВОЛОКИ ГІТЛЕРА.

ВАРШАВА. — Польща заперечила офіційно знущання над німецькою людністю і назвала такі поголоски брехливою німецькою пропаґандою. Часописи пишуть, що Польща вже виграла „війну нервів", а Німеччина в клопоті, бо їй не вдалося відтягнути від Польщі Анґлії й Франції, а крім того вона сама не є певна своїх власних союзників. А це значить у першу чергу Італії.

МАЛО ЗАЧАТИСЬ МИНУЛОЇ ПЯТНИЦІ.

ПАРИЖ. — Ціла Франція готова до війни. Рух на німецько-французькій границі перерваний. Панує переконання, що якби не ця готовість, то війна булаб зачалася уже минулої пятниці, зараз по заключенні німецько-совєтського договору. Уже тоді було все приготоване з боку Німеччини, щоб забрати Данціґ і Поморя.

В ДУСІ РУЗВЕЛТА.

ЛОНДОН. — Натиск з боку Великої Британії на Німеччину йде в тому напрямі, щоб Німеччина згодилась на мирне полагодження спірних міжнародних справ у такий спосіб, як це запропонував през. Рузвелт. Та щоб таке могло статися, мусить наступити взаємне довіря. А довіря може наступити доперва тоді, коли зменшиться напруження між державами та коли будуть виключені методи застрашування і насилля.

ДОБАЧУЮТЬ ЗАГАДКОВІСТЬ.

МОСКВА. — Верховний Совет, що зібрався на надзвичайні наради, не взяв під увагу на своїм першім зібранні совєтсько-німецького договору. Навіть словом не згадано за цей договір. І це викликало здивування та дало чужинецьким представникам новий матеріял до ріжних толків.

ІТАЛІЯ СПОКІЙНА.

РИМ.—У порівнянні з гарячковим підготуванням до війни в інших европейських державах, в Італії спокій. І цей спокій також ріжно пояснюють. Одні твердять, що Мусоліні намагається бути невтральним, щоб у відповідному моменті мати нагоду стати мировим посередником, коли вже не буде іншого виходу. Кажуть далі, що навіть на випадок війни Німеччина скористалаб більше, колиб, принаймні на початку, Італія заховувалась невтрально.

МАДЯРЩИНА НЕ ХОЧЕ ВІЙНИ.

БУДАПЕШТ. — Подають, що в Мадярщині зростають протинімецькі настрої та що вона рішучо не хоче бути вмішана у війну Німеччини з Польщею і її союзниками.

І ТУТ ЧОРНЕ МОРЕ.

БІЛГОРОД. — У тому, що прийшло до згоди між сербами і хорватами, добачують запоруку, що тепер Німеччині не вдасться розбити силу Юґославії й дістати через неї доступ до Чорного моря.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТВЕРДО ПРИ СВОЇМ

Людська історія не знає такого моменту, в якому нагромадилось би стільки вибухового матеріялу, що його має світ тепер. Ще ніколи не стояли проти себе такі величезні армії, як стоять тепер. А проте війна всетаки не вибухає. Чому? Чи може дійсно людська природа змінилася, стала шляхотнішою, гуманнішою? Ні. Протягають з війною не так з людяности, як зо страху перед прогрою. Навіть ті, що мають міліони найкраще вишколених жовнірів, бояться, що й того може бути замало. Навіть ті, що мають найкращі гармати і повно амуниції й поживи, непевні себе. А коли так, то видно, що часи змінились і війна прибрала інший характер. І так воно є. Війна перестала бути головно ремеслом вишколених вояків. Кожний зачинає відчувати, що війна стала масовою, що про остаточну перемогу чи прогру вирішує постава і видержливість маси. Ось і тому тепер, заки зачнуть грати гармати, грають уже від довгого часу одні одним на нервах. Нові часи, новий поступ, нова техніка — новий спосіб боротьби. Спосіб, що змагає до того, щоб противника залякати, зломити його волю і змусити його піддатися без проливу крови.

У тій боротьбі „нервів" є й ми, українці. Очевидно, що як поневолена і всюди гноблена нація, терпимо ми вже тепер не тільки на „нервах", але як у справжній війні. І терпітимемо ще безмежно більше, як зачнеться властива війна. Але нам іде тут про те, що тепер діється, себто про війну „нервів".

Це певне, що десь там у міністерських чи яких інших секретних кабінетах нами торгують, чи вже поторгували. І певно, що далі торгуватимуть, бо кандидатів на купно й продаж не забракне й надалі. Разом з тим зачнуть щораз частіше курсувати на рідних землях і на іміґрації ріжні „сензаційні вісті". І зачнуть появлятись усюди цілком певно ріжні аґенти, що спекулюватимуть на український справі. Уже є познаки того всього. Ось тому треба нам усім завчасу здавати собі добре справу з того, як такі всі речі приймати, як до них ставитись. Отже: не тратити рівноваги, а держатись холодного розсудку. А це значить: стояти твердо при своїм. Коли ми маємо якийсь ідеал, коли його вміємо видвигати у спокійних часах при нагоді ріжних національних свят і маніфестацій і коли маємо правдиву віру в його здійснення, то стіймо твердо далі при ньому і не відступаймо від нього ні на йоту. А це дасть цілій нашій нації, а зокрема нашій іміґрації в Америці, велику моральну силу, яка допоможе нам видержати нові катастрофи і бути готовими до того, щоб у відповідному моменті кинути всі наші сили на здійснення нашого національного ідеалу. Українська справа не дасть себе викроїти з карти Европи, хочби ту карту не знати хто і не знати як штудерно краяв у міністерських кабінетах: Живого народу не викроїти. Він живе і житиме.

Зміна тактики чи зміна політики?

(З приводу змін на провідних становищах УССР).

За останніх часів головну увагу звертали на СССР у цілому, на його столицю з таємничим Кремлем. Колишнє гасло провінціяльних „Трьох сестер" Чехова: „До Москви, до Москви!" стало сьогодні актуальне для дипльоматій великих европейських держав. Майже 3 місяці шпальти ґазет чи не всього світу переповнюються ревеляційними здогадами, про що саме думає і що хоче зробити чи не найпопулярніша людина тепер в Европі, Молотов. Майже три місяці ці здогади цілком не виправдуються, але московський премієр ласкаво дає змогу европейським ґазетам продовжувати й надалі цю продуктивну працю.

Відомості про Совєтську Україну за цей останній час обмежувались уривчастими даними з ріжних галузей економіки, надрукованими таки в совєтських газетах. Перебуває наддніпрянська Україна вже майже 20 років під московською кормигою. 20 років — час не такий уже маленький, отже режим мусів набирати якоїсь систематичности, що, зрозуміло, зміняється час до часу в залежності від тих або інших обставин.

Дещо знаємо про політику й тактику московської влади за часів Косіорів, Постишевих, Хатаєвичів тощо, але ті часи минули, зникли без сліду і тодішні московські сатрапи й емісарі, що не зуміли дати собі ради навіть назовні з Україною.

Повстали нові часи, заспівали нових пісень нові особи, почали в Україні правити нові сатрапи, надіслані з Москви.

Як не як, а вже півтора року перебуває Україна під першим секретарем Центрального Комітету Комуністичної Партії большевиків України, Хрущовом. Якуж політику наказали йому вести в Україні: чи попередню, що зводилася до нескладної рецепти: „арештувати й арештувати, а там видно буде", чи може якусь нову?!...

Може теперішній курс політики Хрущова в Україні розпочався властиво тому, що треба було змінити попередній, який не дав добрих наслідків. Вирішено не гнобити все націоналістичне українське в Україні, як це робили Станіслав Косіор, Ізраїль Леплевський, Павел Постишев, Едвард Прамнек, Мендель Хатаєвич, Василь Іванов та інші, вирішено попустити трохи віжки, відкрити трохи націоналістичні відтуліни. Не тільки не було перешкод для націоналістичного українського вияву, зрозуміло — без ніякого сепаратизму, з цілковитим додержанням льояльности, навіть відданости до Москви, але Москва навіть сприяла цьому.

А тепер, коли наймогутніші держави у світі запобігають за добрі взаємини з СССР, коли вони тимсамим рекламують його міць, стійкість, довговічність, зовсім зрозуміло, що Кремль справді вважає себе за осередок наймогутнішої держави, що у нього все менше й менше підстав боятися за розпад цієї держави, яку хочуть заґарантувати ті наймогутніші держави.

І в завойованій Україні повстають нові підвалини режиму. Подаємо приклади.

Як відомо, найвища влада в УССР — це секретаріят ЦККП(б)У. З кого він складався раніше? Станислав Косіор, Павел Постишев, Микола Попов. А тепер: Нікіта Хрущов (який за останніх часів почав називати себе донбасівським шахтарем!), Михайло Бурмистечко, Демян Коротченко. Зрозуміло, що ці люди з назвищами на „енко" не є українські націоналісти, що це є люди, яких звуть тут „хрунями", але це, як не як, а місцеві люди, не чужі, з чужих місцевостей.

Далі велику ролю відограє політбюро згаданого ЦК. Попереднє політбюро складалося з 16 осіб, серед них було: росіян 3, жидів (виряжених з Москви) 5, поляків 2, білорусин 1, вірменин 1 та 4 українців (25 проц.), а саме Затонський, Любченко, Петровський, Сухомлин. Тепер політбюро складається з 8 осіб, з них росіянин 1 (Хрущов), вірменин один (Кобулов), решта 6 осіб — українці (75 проц.) а саме: Бурмистенко, Коротченко, Тимошенко, Корнієць, Гречуха, Задіонченко.

На недавній сесії Верховної Ради УССР проведено вибори нового президента української республики. Вибрано місцеву людину, яка передтим була секретарем житомирського партійного обкому, Михайла Гречуху.

Коли ми візьмемо раду народніх комісарів УССР, то попередній склад її з 18 наркомів мав тільки 4 українців. Теперіній склад з 30 наркомів має 20 українців. (Українцями звемо тільки тих, що мають цілком виразні українські назвища). Характеристична річ, що навіть уповноважених московських наркомів тепер стали призначати з українців: уповноважений наркомату зовнішнього торгу — Руденко, уповноважений наркомату звязку — Кириленко. Правда, наркомат внутрішніх справ є в неукраїнських руках, але заступником наркома у справах міліції є Горбенко.

Секретарі обласних партійних комітетів, найвідповідальніша місцева посада: попередній склад, коли ще було тільки 8 областей, не мав ні одного українця; теперішній з 16 має 7 українців (говоримо про перших секретарів, другі й треті секретарі обпарткомів майже всі українці).

Попередній склад Центрального Комітету КП(б)У з 62 осіб мав 20 українських назвищ; теперішній з 60 осіб має таких назвищ 30.

Голови обласних виконавчих комітетів у попередньому складі (8) мали 3 українці; тепер на 16 таких посад 8 українських назвищ.

Характеристична річ також вибрання нового складу (вже на підставі нової конституції) Верховного Суду УССР, що відбулося 28 липня цього року. На голову суду замісць попереднього росіянина вибрано Константина Топчія з Полтави. З 29 нововибраних членів Верх. Суду 19 мають суто українські назвища; з 50 нововибраних народніх засідателів Верховного Суду таких назвищ 37.

Називаємо це характеристичним тому, що ще кілька років тому особами з правничою (зрозуміло, місцевою) освітою були переважно росіяни й жиди, отже засилення їх у складі Верховного Суду булоб річчю досить природньою. Тимчасом бачимо зовсім інше явище: на 29 членів 19 українців, 8 росіян і 2 жиди.

Судячи з усього зазначеного є дані міркувати, що підчас виборів до обласних, районових, міських, сільських і селищних рад депутатів трудящих УССР, які то вибори за затвердженим уже положенням відбудуться при кінці цього року, будуть вибрані ті, яким і слід бути вибраними, тоб то місцеві люди.

Очевидно, нема тут і мови про якесь збільшення питомої ваги українства. Ні, тут є, на нашу думку, збільшення „автономії" в популярному, не правному змісті. Україні надають якесь самоврядування, притягають до адміністраційної та партійної праці місцевих людей, обізнаніших знайоміших з місцевими справами. Повторюємо, що в першу чергу на відповідальніші посади призначують цілком вірних Москві людей.

Які наслідки дасть ця політика, це вже питання зовсім інше, пророкувати тут трудно, бо забагато є ріжних невідомих для нас добре чинників. У даному разі ми стверджуємо тільки на підставі фактів політику якогось „довіря" Москви до місцевих українських сил. Головно в галузі місцевої адміністрації.

Як ми вже зазначували, народній комісаріят внутрішніх справ зо своїм шефом, вірменином Кобуловом (цікаво, що він офіційно є тільки заступником наркома, бо посада самого наркома після зникнення росіянина Успенського так і залишилася необсаджена), складається майже з самих росіян.

Таксамо, як відомо, склад червоної армії в Україні складається переважно з не-українців. Але як не як, а на чолі цієї найвідповідальнішої військової округи (не даремно її назвали „особливою") стоїть командарм І. ранги Семен Тимошенко та його заступник комдив Герасименко.

До цього часу українців використовували головно поза межами УССР і треба сказати що не ставили їм ніяких обмежень (зрозуміло, в залежності від виявів льояльности). Досить згадати „героїв совєтського союзу" тільки за останніх часів: полковників Осипенка, Миколаєнка, майора Кравченка, капітана 2. ранги Єгипка, майора Гайдаренка, молодшого командира Марченка. — („Діло").

Гл. Л.

Болгарські бажання й журби

Загранична політика Болгарії ріжниться від політики інших балканських держав засадничо ревізіонізмом. Здійснення того ревізіонізму події останніх місяців на великий випадок знову відтягнули на дальший плян. Цілий балканський простір стався обєктом політики великодержав. Кожній поодинокій балканській державі залежить на тому, щоби запевнити на Балкані внутрішній мир, а на випадок війни по можности від боротьби великодержав здержатися.

Для Болгарії від весни багато дечого в загальному політичному положенні змінилося. В Софії говорилося в квітні про те, що болгарські претенсії до Румунії вже „дипльоматично сконкретизувалися" й додавано отверто, що вже провадяться переговори, в яких Туреччина й Совєтська Росія грали ролю посередників. Та одначе в міжчасі наступило політичне оштивлення положення. Пертрактації з Румунією безвислідно перервано. Туреччина й Совєтська Росія дальше змагали до цілі, щоб позискати Болгарію до Балканського Союзу. В міжчасі і в тому основному положенні болгарської політики наступила безсумнівна зміна. Британські ґарантії були саме тим, що спонукали Румунію знову занехати готовости до переговорів за Добруджджа. До того долучується виразне погіршення болгарсько - турецьких взаємин. В Софії дуже добре відомо, що Туреччина не тільки укріплює місто Адріянополь (по турецьки Едірне), але й на взір Лінії Мажіно будує потрійну „Кемаль-лінію" через Тракію від моря Мармара до Чорного моря. На випадок европейського конфлікту Софія мусить числитися з нападом Туреччини, що його ціллю булоб відтяти Болгарію від Чорного моря та створити сухопутню дорогу між Туреччиною та Румунією.

Болгарські ревізіоністичні бажання все були мирні. Болгарія в повоєнному часі принесла значну жертву для скріплення добрих взаємин між Югославією й Туреччиною. Та Болгарія бачить ясно, що зо своїми ревізіоністичними бажаннями натрапляє на трьох противників (Румунія, Греція, Туреччина) й що в часі евентуального конфлікту великодержав моглаб статися жертвенним козлом. Під тим оглядом сильні змагання Югославії скрипити невтральний бльок знаходять признання й у Болгарії. Був би це невтральний бльок з 21,000,000 слов'ян. Але в Софії викликують і скептицизм, коли напр. ставиться питання: Добре і гарно, але що буде, як наприклад Туреччина „в імені Франції" нападе?

Вже на тому сформулуванні пізнати цілу проблематику слов'янської спільноти. Поза тим плян невтральности не промовляє до вояцького темпераменту болгар. Можна чути приблизно таку думку: однак невтральність може бути для болгарина тільки переходовим моментом.

І тому становище Болгарії в тій хвилині є ще зовсім непевне й на випадок, як би між великодержавами мало прийти до конфлікту, положення Болгарії можна в дечому порівняти з її положенням у 1914 р. Болгарська загранична політика має потрійну ціль: Якби не було можна здійснити ревізіоністичні бажання, вдержати мир на Балкані й стояти осторонь від европейського конфлікту. І через те плян невтрального бльоку між Югославією й Болгарією стоїть на порядку дня й у Софії.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

5)

Поляна стоїть за порогом, руки склала на грудях і дивиться сухими впертими очима до двору. За нею в світлиці схиляються одна до другої дві голови, мужеський голос помалу намагається виложити, що це й що те, „то так роблять в Америці, Гафійко, а це, диви, це я сам колись бачив", а тоді цей голос спиняється й бурчить: „Піди, Гафійко, піди подивись, де матінка".

Гафійка вискакує за поріг як визволена.

„Стрівай", опиняє її Поляна, „спитай його, чи не хоче їсти... чи пити".

„Не треба, серденько, не треба", гукає Гордубал і подається до порога. „Гарно від тебе, що згадала про це, дякую красненько, але з цим можна почекати. Може маєш яку іншу працю"...

„Завсіди є що робити", каже Поляна наздогад.

„Так бачиш, Поляно, ну так бачиш, не буду тобі перешкоджати; вважай лиш на своє, а я тимчасом — щож я"....

Поляна зводить на нього очі, начеб хотіла щось сказати, немов би хотіла разом сказати так багато, що їй аж уста тремтять; але ковтає це та йде глядіти свого, бо завсіди є що робити.

Гордубал стоїть у дверях і дивиться вслід Поляні: що, колиб я ліщов за нею до клуні — ще ні, ще ні, в клуні темно, ну, воно якось не тее. Вісім літ, братчику, вже вісім літ. Розумна жінка ця Поляна, не кинеться тобі на шию, як молодиця; хотілосяб спитати її про те й друге, про поле, про худобу, та Бог з нею, коли має що робити. Завсіди Поляна була така. Працьовита, зграбна, розумна,

Задумано дивиться Гордубал на двір. Чистий двір, мохнаткою та роменом проріс, ані трохи гноївки не витече. Може трохи подивитись на господарство? — ще ні, ще ні; може Поляна сама скаже, піди подивись, Юраю, як я ґаздувала; все муроване й залізне, все нове, стільки й стільки це коштувало. — А я скажу: Гаразд, Поляно. Я також несу тобі дещо до господарства.

Добре це Поляна робить; а рівна, рівна як молодиця, Господи, яка рівна спина! Завсіди так високо несла голову, вже дівчиною — Гордубал зідхнув і почухав собі потилицю; отже так, Поляно, хай буде по твойому; вісім літ ти була своєю господинею, то цього не можна так переломити; сама скажеш: добре мати чоловіка в хаті.

Задумано дивиться Гордубал на двір. Усе стало інше й нове, успішно господарила Поляна; але той гній, дівонько, той гній мені щось не подобається. Це не гній із хліва; це гній зо стайні. На стіні два хомути, на дворі кінський кізяк — Поляна ані не згадала, що плекає коні; але слухай, коні, то чейже не жіноче діло. До стайні належить хлоп, так то воно є. Гордубал заклопотано морщить чоло: авжеж, то стук копита об дошку; кінь тупає копитом, певно хоче пити; приніс би йому води в полотнянім відрі, але ні: най мені Поляна наперед скаже: піди, Юраю, подивись на наше господарство. У Джанставні були коні там долі в копальнях; я ходив поплескати їх по морді — то бачиш, Поляно, там коров не було; вхопити таку корову за ріг і потрясти їй голову, на — на — на, стара, гетя! гетя! Але кінь — ну, дякуй Богові, що матимеш тут хлопа.

Але тепер запахло чимсь знайомим і старим, чимсь, що тут пахло з дитинства. Гордубал довго й вдячно нюхає: дерево, смолистий запах дерева, запах смерекових полін на сонці. Юрая тягне до тої купи полін, добра є груба кора для грубої руки, є тут і колода з затятою сокирою, деревляні козли й пила, його стара пила, вигладжена його лапами. Юрай Гордубал глибоко віддихує, здоровенькі дійшли й красно витаю вдома, скидає піджак і вклинює поліно в певні рамена козел.

Спітнілий і щасливий ріже Юрай дрова на зиму.

IV.

Юрай випростовується й витирає піт. Треба правду сказати, це інша праця й інший запах, ніж там долі в копальні; гарне, смоляне дерево має Поляна, жадні пеньки, жадна суш. Качки квачуть, із криком женуться ґуси, якийсь віз торохтить і з шумом вїжджає до вулички. Поляна вибігає з клуні й біжить, біжить (ах, Поляно, тиж скачеш як дівча), настіж відчиняє ворота до двора. Хто такий, хто це до нас їде? Ляскає батіг, високо летить золотий теплий порох, до двора влітають запряжені коні, драбиняк деренчить, а на нім гарно по мадярськи стоїть парубок, високо тримає віжки, високо співає тпрр, зіскакує з воза й ляскає долонею по мокрих кінських шиях.

Від воріт наближається Поляна, бліда і якась рішуча. „Це Степан, Юраю, Степан Маня".

Схилений над посторонками парубок швидко випростовується чолом до Юрая. Якийсь ти мені дуже чорний, дивується Гордубал. Господи, який ворон!

„Був тут наймитом", додає Поляна твердо й уважно.

Парубок щось бурмоче й схиляється до посторонків, відпинає їх від орчика й виводить коні, тримає їх обидва одною рукою за морду, а другу без церемонії подає Гордубалові. „Здоровенькі доїхали, ґаздо?"

Гордубал швидко обтирає руку об ногавицю й подає її Степанові; почуває себе збентеженим і якось дуже вшанованим, упадає в розпуку, буркотить щось і ще раз трясе Степанові руку по американськи. Невеликий цей Степан, але спорий: сягає Юраєві лише по рамена, але дивиться йому в очі зухвало й завзято.

„Гарні коні", бурчить Гордубал і хоче їх погладити по ніздрях; але коні спинаються й починають танцювати.

„Обережно, ґаздо", остерігає Маня з посмішкуватим поблискуванням в очах. „Це коні угорські".

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„СВІЙ ДО СВОГО".

Гасло „свій до свого", хоч дуже старе і нераз уже вбилось у наші вуха, про те ще все актуальне. Ми, українці, не придержуємось його. Цей, такий популярний клич, повинен і міг би знайти більше зрозуміння серед нашого жіноцтва. Можна твердити, що як довго наше жіноцтво не впровадить цього клича в своє щоденне життя, так довго цей клич буде „кличем вопіючого в пустині".

Що жінка, а ніхто інший, є на сімдесять пять відсотків виконавцем цього гасла, не треба багато доказувати. Жінка веде хатнє господарство, тимсамим вона купує все, що до дому потрібне, включаючи й убрання для цілої родини. Часто можна почути нарікання між нашими людьми, мовляв, ми, українці, замало бизнесові, ми не вміємо провадити підприємств, і т. д. На це є одна і дуже проста відповідь: ми, українці, ніколи не станемо на правдиво бизнесовій стопі, як довго наші господині, наші чоловіки, а з ними і наші діти, будуть носити свої тяжко запрацьовані гроші в чужу, а часто й ворожу нам кишеню. Великі домагання ставимо до тих кільканацятьох наших бизнесменів. Жадаємо від них оголошень на кожну програму, якеб то ми свято не влаштовували, продаємо їм тікети всеодно, на щоб то не було, ідемо до них за збіркою всеодно, колиб то не було. А борони Боже, колиб цей бизнесмен від чогось відмовився. Таж то народня ціль, якжеж можна? А тепер спитаймо себе, що ми тим нашим бизнесменам даємо? Даємо їм дуже мало або й нічого. Не купуємо у них, бо в жида пів цента танше, або задалеко ходити, коли, мовляв, „жид під боком". Або ще одна, і то вже найгірша відповідь, що „свій за дармо не дасть". Всі ті оправдання, чи радше викрути, такі мізерні, що зайве про них говорити. В противенстві, однак, треба ствердити, що коли хочемо від бизнесмена якогось попертя в справі народній, чи хочби й особистій, то ми не лякаємося, що задалеко іти до свойого, або що інше, але сім разів на день підемо, бо то мовляв „свій", то повинен помогти. Мені довелось бути на одних зборах, де один наш громадянин ставив домагання, щоб ті бизнесмени, які провадять радіо годину, проголошували народні збірки даром. Бідака мабуть не знає, що всі ті наші бизнесмени дуже дорого платять за кожду мінуту на радіо, а їх бизнеси ледви животіють.

На ту тему можна багато писати. Брак взаємної піддержки на кожній ділянці, брак віри у власні сили — це дві головні ціхи, які має кожна поневолена нація. Забуваємо, що коли піддержуємо своїх бизнесменів, тимсамим піддержуємо і свій нарід, бож і бизнесмени є частиною того народу, про долю якого ми часто так дуже журимося. — Щоб клич „свій до свого" виконали ми хоч частинно, зачнім реформу від себе самих і то не від завстра, а таки нині. Купуймо у своїх все, що можемо дістати, а хочби через них замовити; продаваймо через своїх також, а при тім всім памятаймо, що хоч ми може на чімсь переплатимо одного цента, то ці центи не підуть збагачувати чужий капітал, а лишаться у нас. А де багаті одиниці, там буде і багатий загал.

Марія Демидчук,
Бруклин, Н. Й.



ФРАНЦІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

По Парижі можна бачити такі відділи французьких резервістів, покликаних до военної служби з огляду на напруження з Німеччиною.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Орґанізаційні збори.

Дня 13. серпня ц. р. відбулися в нас надзвичайні орґанізаційні збори відділів У. Н. Союзу. На збори прибув орґанізатор п. Василь Загаєвич. Ці збори були заповіджені в обох місцевих українських церквах, тому на них прибуло чимало людей. Саля була переповнена. Зачалися збори точно, як було заповіджено, в 2. год. попол. Секретарювали: Василь Шишка і Михайло Тимошак. Предсідниця 318-го відділу, ім. св. Ольги, Анна Куштай, представила п. Загаєвича, який почав викладати приявним про те, чим є У. Н. Союз, та які користі має кожний, що до нього належить. Виклад тревав дві години. Він був дуже повчальний, бо бесідник говорив на основі фактів, порівнюючи фінансові спроможності інших того роду орґанізацій із Союзом, а також представляючи користь союзових грамот.

На салі були не лише свої союзовці, але також посторонні люди, а навіть члени інших орґанізацій. Вони пильно слухали слів прелеґента і наведені ним факти вправляли їх у подив. У. Н. Союз це справді дуже сильна, фінансово і морально інституція, і всі ті українці, які не користають з неї, найбільше кривдять самі себе.

Це вже другий відчит п. Загаєвича в нашій місцевості. Перший дав також знамениті успіхи, бо за останній тиждень вписалось до наших відділів понад 40 членів. Створено молодечий відділ ім. Ю. Федьковича, і загалом оживлений рух пішов між нашим членством.

Зрозуміло, що до орґанізування членства причинюються чимало свідомі місцеві громадяни, яким належиться за це признання. Належиться признання обом нашим отцям парохам, Уляницькому і Горохівському. Також урядникам місцевих відділів У. Н. С., 44 „Січових Стрільців", і 318-го ім. св. Ольги. Далі, родинам: Бодникам, Тимошенкам, Васильковським, Градковським, Ковальчукам, Кубам, Боднарчукам, Мізякам і пані Короп. Особливо секретареві Луці Демчукові і Д. Р. Шквірові.

Василь Шишка,
писар надзвичайних зборів і предс. 44 від. У. Н. С.

У ґрафольоґа.

Що вдаряє вас у мойому рукописі?

— Правописні помилки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

День Української Жінки.

Місцеве жіноче товариство ім. О. Кобилянської, від. 29 С. У. А., ще на весні на своїх зборах піддало, щоб влаштувати у Вунсакеті, при співучасті інших місцевих і позамісцевих жіночих орґанізацій День Української Жінки. Цю думку всі радісно приняли і почали її між собою обговорювати. Вкінці скликано в тій справі ц. р. збори представниць від усіх жіночих товариств та дівочого клюбу. Збори переводила пані Р. Вецал, а секретарювала пані М. Колісник. Приявні представниці брали живу участь у дискусії. Рішено, щоб День Жінки відбувся 10. вересня та щоб найбільше жінок було одягнених в українських строях. До програми запрошено хор, який уже сходиться на проби, не звертаючи уваги на спеку. Дириґує хором п. Процишин. Хор вчиться нові пісні. Запрошено також нашу банду, якою ми всі так гордимось. Вона відіграє кілька пісень. До виголошення рефератів ми запросили дві бесідниці: паню Степанію Галичин, голову У. З. Хреста, а до молоді панну Чопик з Бостону.

Вибрано ширший комітет від усіх жіночих орґанізацій і він докладає всіх зусиль, щоб зо згаданого свята прийшла моральна і матеріяльна користь. Гроші, які прийдуть зо свята, призначено на народні цілі.

Ми розіслали прохання до всіх околичних орґанізацій, щоб вони взяли участь у тім святі. Водночас взиваємо й те жіноцтво, що не стоїть у ніякій жіночій орґанізації, щоб воно прийшло громадно на згадане Свято Жінки. Його завданням є скріпити нашу жінку, освідомити її в її суспільних завданнях і скерувати працю жінок до до одної цілі.

Комітет.

Марко Твен.

Славний американський гуморист Марко Твен був на бенкеті, на якім один ґенерал виголосив довгу, страшенно нудну промову. Марко Твен вислухав дуже уважно цю промову і сказав пошепки до свойого сусіда:

— Маємо знову доказ, що наше міністерство військових справ не вміє оцінити людей. Цей ґенерал сам один міг би примусити ворогів до втечі, але його недавно спенсіонували...

В кіні.

Пані в модному високому капелюсі до подружжя, що сидить за нею:

— Чи вам може перешкаджає мій капелюх?

— Питання! — відповідає на це мужчина.— Моя дружина хоче вже мати такий капелюх.

ЗАХОДОМ ВІДДІЛУ 231 УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗУ

відбудуться

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

У СЕРЕДУ, 30. СЕРПНЯ 1939 Р.

точно в годині 5:30 ввечір

В У. Н. ДОМІ, 57 CENTRE STREET, NESQUEHONING, PA.

На ці збори повинні явитись усі члени й члениці від. 231, а таксамо запрошується членів і з поблизьких околиць. На зборах можуть бути також і не-члени. У справах орґанізаційних реферуватиме орґанізатор **В. Загаєвич,** який подасть цікаві факти про У. Н. Союз. Члени з кляси Т. повинні мати з собою грамоти на зборах.

ЗА ВІДДІЛ 231 У. Н. СОЮЗУ:

В. Космина, предсідник. **Ю. Литвинець,** секретар.

УВАГА! COHOES, N. Y., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

В УКРАЇНСЬКІЙ ГР.-КАТ. ГРОМАДІ СВ. ПЕТРА І ПАВЛА В COHOES, N. Y.

відбудеться

СВЯТА МІСІЯ

котра розпічнеться

2. ВЕРЕСНЯ, ТО Є В СУБОТУ, ВЕЧОРОМ В ГОД. 7:30,

відправою вечірною, проповіддю і благословенням Найсв. Тайн.

В неділю, 3. вересня, дві Сл. Божі. Перша рано в 9. год., друга в 10:30; в 7:30 вечором відправа з проповіддю і благословенням Найсв. Тайн.

Відтак через цілий тиждень кожного раня дві Сл. Божі. Перша в год. 6., друга в год. 9., а вечорами відправи в год. 7:30. Закінчення місії відбудеться величавим УКРАЇНСЬКИМ КАТОЛИЦЬКИМ ДНЕМ, в неділю, 10. вересня. В той день в год. 10:30 буде Полева Сл. Божа в Українськім Парку, після того спільний обід, а в годині 3. концерт двох церковних хорів, а то: хор з Amsterdam, під проводом Мих. Цюпки; і хору з Cohoes, під проводом Мирона Сокільського. Після того забава з танцями до пізної ночі. В Укр. Кат. Дні беруть чинну участь три громади, а то: українська громада св. о. Николая з Amsterdam; громада св. Йоана Хрестителя з Pittsfield, Mass.; і громада св. Петра і Павла з Cohoes, N. Y. Місію перепровадить Впр. о. Володимир Краєвський, Ч. С. І. Хр. Ввесь дохід так з Місії, як Українського Дня призначений на український каледж у Stamford, Conn.

Всіх щирих українців запрошується з околиці на це велике свято.

Комітет.

„СВЯТА ЗЕМЛЯ ПАЛЕСТИНА У СВІТЛІ СУЧАСНОСТИ"

(Спогади з концертової подорожі по землі Обітованій українського артиста-співака Михайла Немоловського).

(1)

Подорож по Єгипту скінчилася... Величезне портове місто Александрія, пишний Каіро — столиця старовинного Єгипту, Ґезехт з древніми пірамідами, загадкове лице сфінкса, безмежні піски пустелі Сагари — усе це перейшло перед моїми очами, минулося, щоб на завше зафіксуватися в моїй уяві. Останній день у Єгипті, в місті Порт-Саїд. Місто це чисто торгівельне і лежить над Суезьким каналом. Всі кораблі, що тримають курс зо Середземного моря до Індії, Австралії і т. д., мусять там платити податок. Загалом Порт-Саїд не уявляє нічого цікавого. Скілька великих улиць, кафе, готелів-ресторанів, торгівельних контор... і більше нічого. Другого дня потяг віз мене до „Землі Обітованої" — Палестини. З Сагари віяв гарячий сухий вітер і приносив дрібний пісок, що попадав у зачинені вікна потягу. Їхали ми попри Суезький канал, досить вузький у деяких місцях. Пісок був і на устах, в ухах, на шматті і навіть у самих валізках було його досить. Над вечір потяг привіз мене до першого міста Палестини, Тель-Авіва. Це нове, за пляном збудоване місто з населенням у 20—30 тисяч, прорізане великими і широкими вулицями. Лежить Тель-Авів на березі Середземного моря. Клімат тут незвичайно мягкий, теплий і здоровий. Рядом знаходиться старовинний порт Яфа. Населення міста жидівське, переважно з територій Великої України, Галичини, Буковини, Литви, Польщі і т. д. До своєї мови, коли їм бракує фактів, додають загально відомі, образні і крилаті вирази зо слов'янських мов і роблять це незвичайно щиро. Там можна побачити жидів, що займаються не лише торгівлею і ремеснищтвом, але й господарством і тяжкою фізичною працею. З історичного боку Тель-Авів не уявляє нічого інтересного. Жадних старовинних памяток нема і загалом це недавно збудоване місто для осідку нових еміґрантів. Подорож з Тель-Авіву до Єрусалиму тревала кілька годин і коли автобус підїздив до Єрусалиму, я побачив невелике місто (тисяч із 20), розкинене по горах. Хрести на куполах церков і костелів панували над містом на ознаку своєї могутньої і вічної перемоги над мусульманським світом. Ось він старовинний Єрусалим! Пиха і гордість Жидівського Царства, що впало завдяки інтриґам, втручанням у політику інших держав і нахабному „підюджуванню" одного народу проти сусіднього йому народу!

Коли uважно переглянути історію Сходу—Єгипту, Астрії, Вавилона і жидів, то ясно видно, що політика жидів мала ціль — використання ними між викликаних війн і конфліктів між народами, котрі мали нещастя бути їх сусідами. Колесо історії повернулося, — пробив і їх час! Царство впало, впав і Єрусалим, зруйновано прекрасний храм Соломона і Сини Ізраїля ще й до сьогодня гірко плачуть над руїнами біблійного храма...

Кожного християнина цікавить, що уявляє тепер старе, святе місто Єрусалим, як воно заховалось і які реальні памятки говорять про таке величнє минуле. Постараюся возстановити перед читачами ясну і правдиву картину того, що я мав щастя і можливість бачити в короткий час перебування на Святій Землі. Европейська частина св. міста, Єрусалиму, побудована цілком на европейський манер. Чисті готелі, гарні будинки, вистелені каменем вулиці, водопроводи — усе нічим не відріжняється від звичайних міст нашого культурного віку. В ресторані чи гостелі ви можете цілком забути, що знаходитеся ткк далеко від рідної нам землі. Вам може здаватися, що ви десь у Станиславові, чи Тернополі, так навкруги чути жидівську мову, оздоблену українською, московською і польською мовою. Борщ червоний та інші наші страви входять у карту багатьох ресторанів.

Жиди люблять блиснути перед гостем знанням його мови і звичайно роблять це, щоб заімпонувати особі та зробити добрий „ґешефт". „Нове" місто не уявляє нічого цікавого і тому, перейшовши у „старе" місто, опинилися серед вузеньких і брудних уличок. Картина незвичайно цікава! Яскраві килими, червоні, зелені, сині; жовто-гарячої фарби пантофлі, шкіряні кольорові подушки для сидження на підлозі по східньому звичаю. Рядом крамниця з ріжноманітними орієнтальними маслами і пахощами для чарівних жінок сходу. Пряности, — як то, гвоздички, мускатовий горіх, цинамон, ваніля, ріжні таємничі знадоби і „чари" для жінок. Ось і жид у довгому чорному, зашмальцованому пальтоті з ярмуркою на голові. Біла, довга борода спадає до пояса, різький профіль відразу дає відчути, наскільки ця нація вміла заховати чистоту своєї семітської раси, не зважаючи на минулі тисячеліття. Старець продає чосник, цибулю, перець, фрукти і якісь незнані трави. Коло невеликого водограю юрба **„водоносів".** Босі, у подертому шматті, з блискучими мідними бляхами при поясі, вони набирають до своїх „міхів" зо шкіри воду і носять її по домах. Це лишає незабутнє враження на людину, що звикла бачити ґіґієнічні умовини культурного життя. Без сумніву так усе виглядало за часів Христа. Тіж вулички, тіж крами, обличчя і типи, таж сама тяжка „ортодоксальна" атмосфера, наскрізь просякнена синами Ізраїля.

Вуличка повертає праворуч і чуєте несамовите голосіння, „плач" про зруйнований храм Соломона, про славу і міць Жидівського Царства. Невеликий кавалок муру, складеного з великанських „титанічного" типу брил каміння, вказує на рештки фундаменту славного храму Соломона. Тепер на його місці стоїть мечет (храм) Омара. Не будемо дивуватися, що жиди плачуть на цій, так званій „стіні плачу". Для них є це найбільша святість, найбільша реліквія їх могутности, слави і величи. Вони у свому жалю цілують мертве каміння, свічками ніби хотять розігріти, оживити холодне каміння, вкласти все своє жагуче бажання, жаль і вічну скаргу до Бога-Єгови за цю страшну несправедливість і кару над Богом вибраним народом. Тут можемо побачити ріжного віку і соціяльної кляси людей, що однаково йдуть принести свою шану святощам Ізраїля.

Вернемось назад і підемо вдолину. Ліворуч побачимо храм Господень, — напроти „мечету" Омара. По старовинній устній леґенді великий музулманський пророк Магомет пришойв поклонитись і принести свою глибоку шану Христові. Знаючи звичаї музулман, що на тім місці, де він молиться, збудують „мечет", високий пророк і вчитель зупинився поблизу гробниці Христової, на руїнах храму Соломона і там у глибокій молитві і релігійній екстазі був до пізніх зір на небі.

Згідно зо своєю традицією музулмани збудували на тім місці мечет Омара. Входимо по слизькому, вигибльованому ногами камінню, до храму Господнього. Перед нами лежить велика плита, над нею сяють 8 ріжнобарвних лямпад, котрі розливають свій мягкий світ, що, зеднуючися із денним світлом, впливає якось заспокоюючо на нерви і підготовляє людину до великої містерії, до дальших глибоких вражінь і спостережень. Великий камінь прикриває насподі справжній камінь, що на ньому вмивали тіло Христа. Віруючі видобували, чи відгризали кавальчики цього спідного каміння і тому його прикрито згори іншою камінною плитою.

(Дальше буде).

Мамина потіха.

— Прошу пані, чи ваш син перейшов до вищої кляси?

— Ні, але він є наймудрішим між тими, що будуть репетувати.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Стейт Ілинойс має 354,027 безробітних мужчин і 108,291 жінка. Шікаговські часописи пишуть тепер, що причиною великого числа безробітних мужчин є це, що забагато жінок працює, які забирають працю чоловікам. Статистика виказує, що загалом працює в нашому стейті 714,640 жінок, а з цього числа аж 190,538 замужніх. Якби замужні жінки сиділи вдома, коли їх чоловіки працюють, то стейт Ілинойс не знав би безробіття. Та біда в тому, що замужні жінки хочуть своїми тоалетами і видатками на косметичні причандали дорівняти дівчатам, а тим витискають з праці мужчин і рівночасно обнижують ринок праці, бо годяться працювати за менші гроші.

Німецький Швабенферайн уладжував в неділю, 20 серпня, свій „День" в Рівервю Парку. Це вже 62-гий з черги річний день, а святкують його німці-шваби з нагоди закінчення жнив. По німецькому цей день називається „фолькcфест", а почали його святкувати німці в Европі в князівстві Віртенберґії, звідки звичай цей розповсюднився по всій Німеччині і замандрував до Америки. Участь у тих німецьких „обжинках" взяло 30,000 людей, переважно старокраєвих емігрантів з полудневої Німеччини.

Спортовий директор У. Н. Союзу в Шікаґу, п. Осип Войцеховський, розпрощався з вільним станом у неділю, 27. серпня, та вступив у стан подружий з панною С. Древніцькою. Вінчання молодої пари відбулося в православній церкві на Ірі, а приняття гостей в Гармоні Гол.

Слідами його йде також бувший голова Молодих Українських Націоналістів на Америку, п. Іван Савчин. Доносять мені, що весілля останнього відбудеться на Лейбор Дей і має бути дуже гучне.

Четвертий День У. Н. Союзу відбувся в нас у неділю, 6. серпня, з участю 2,000 людей. Змагалися спортові дружини 393 і 398 відділу У. Н. Союзу, як теж дівочі дружини сестрицтва при парохії о. о. василіян. Перемогли 393 і 125-тий відділ У. Н. Союзу та одержали гарні трофеї, як символ спорту бейсбол.

Союзовець Микола Бігун боровся з двома силачами, Джеком Россом і Джеком Келліем — відомими борцями в спортовому світі Шікаґа. Звичайно п. Микола Бігун понисався добре, хоч не всі учасники того сподівалися. Положив обох суперників на лопатки, а публика ревіла з радости.

Стейт Ілинойс має ще 746,000 коней, не зважаючи на машиновий вік. Найбільше коней має стейт Айова, бо 902,000, і Мінесота, 750,000. Усіх коней у Злучених Державах нараховують на 12 мілюнів голов.

Литовською королевою краси на цілу Америку на цей рік визнали литовці панну Алдону Руткавскас. Судді контесту, литовські професори університетів з Норт Дем, Фордгем і Голі Крос признали згадану панну не лише гарною, але й типовою литовкою, бльондинкою. Церемонія ця відбулася з нагоди „Литовського Дня Молоді", що відбувся в неділю, 20 серпня в Сонсет Парку. Десять тисяч литовців зібралися того дня в згаданому місці.

Елис Масарик, дочка покійного вже президента Чехословаччини Масарика, по 20 літах служби рідному краєві вернулася до Америки і замешкала на стало в Шікаґу. Вона була головою чехословацького Червоного Хреста повних 20 літ, аж до розвалу цеї держави. Незамужна ще, до політики ніколи не мішалась, а за час свойого 20-літнього головування мало коли перебувала в Чехословаччині. Перебувала переважно в Швайцарії, де займала високе місце в Міжнароднім Червонім Хресті. Як відомо, бувший президент Масарик одружився з американкою і тут родилися його діти. В Шікаґу задумує панна Масарик бути активною у „сетлменті" шікаґовського університету, де другий президент Чехословаччини, Бенеш, є професором.

Сезон сінної гарячки уже офіціяльно надійшов і люди, що хронічно підлягають цій недузі, званій популярно „гей фівер", тікають до лісів північного Висконсину і Мішіґену. Недуга ця, на яку досі наука не винайшла ліку, поширюється між щораз більші шари населення, головно в дистриктах, де є багато порожніх будівельних парцель, порослих бурянами. У звязку з тим проголошено в нашому стейті т. зв. тиждень боротьби з бурянами, що мав місце між 15—29 серпнем. Цього року небагато в цьому напрямі зроблено і буряни на шікаґовських парцелях досрівають та видають добрий урожай. Минулого року цілі рої Доблю-Пі-Ей робітників були заняті боротьбою з бурянами, а цього року, як відомо, Адміністрація Публичних Робіт з браку грошей віддалила тисячі робітників з праці.

Пані Лянгер, жінка чеського еміґранта, поповнила разом з двома синами самогубство. Вона в приступі тимчасового розстроєння нервів взяла своїх, 6-літнього і 4-літнього сина під пахи і разом з ними скочила з дванадцятого поверху готелю Конгрес. Чоловік її був до приходу німецьких військ до Праги багатим фабрикантом. Тому, що він є жидівської національности, виїхав на шість місяців до Америки шукати долі. Жінка в страху, що треба буде назад вертатися в Европу і також тому, що не привикла зносити нове вбоге життя, рішилася на те, що зробила. Шікаґовські часописи цілий тиждень широко розписувалися про цю траґедію. В похороні взяла участь велика чеська кольонія нашого міста. Промовляв над домовиною секретар Чехословацької Національної Ради, Мартінек.

Новий молодечий відділ У. Н. Союзу зорганізовано в Джоліет, Ілл. Місто це числить 43,000 мешканців, а славиться на всю Америку виробом знаної содової води „Севен Ап" і дуже великим арештом. Наших людей там небагато. Існує там 111-тий відділ У. Н. Союзу, що числить 16 членів. Новий відділ, що носить порядкове число 437, має вже 26 членів і має добрі вигляди на будучність, тому, що в Джоліеті, як і в усіх малих містечках, наша молодь про свари старшого покоління нічого не знає, бо наших людей там мало і нема кому сваритися. В неділю, 20 серпня, відвідали я оба відділи У. Н. Союзу разом з організатором, п. Дмитром Білецьким. Були теж і на пікніку громади на фармі п. Козака. В Джоліеті є велика парохія карпатських українців, які, як і всюди, до свого народу не признаються. Говорив мені предсідник 111-го відділу, п. Гуцул, що це всяка збиранина: мадяри, мадярони, руснаки, словаки, русини, ну й українці, які своєї церкви не мають, то належать до цеї одинокої греко - католицької церкви. А вся ця мішанина язиків це наші моди, українського роду і походження, які з несвідомости відрікаються рідного народу.

Не треба писати про гетьманців радив мені один секретар відділу У. Н. Союзу. Бо чим більше про них пишете, говорив він, тим більше вони будуть гороїжитися тай думати, що вони існують та ще й ростуть у силу. Яка рація писати про породу людей, яких нема на рідних землях, бо їх „Ясновельможного вожда" український нарід уже раз з престолу прогнав та ще й поставив під державний суд, і якби не втік, то до нині вже й слух би по нім був пропав.

На еміґрації знову всякі прапорщики і підпрапорщики нічого творчого не роблять, лише жирують на праці українських націоналістів, відкриваючи все „нову Америку", що хтось десь не так зробив, як треба. Чи за гостро осудив їх цей добрий наш союзовий робітник?

Політичне положення в Европі під сучасну пору є предметом розмов наших людей найбільше поширене. Деб не зайти, всюди зараз по кількох словах звертається балачка на ту тему. І то не лиш в Шікаґу, але й у Джоліеті, Давнерс Ґров, Ґері, Гемонді, Мілвокі, де мені недавно доводилося бути. Люди переболіли траґедію Карпатської України, на хвилину остовпіли від нового удару, але не стратили віри в оконечну перемогу нашої справи, а віра є спасенна. І хоч на горизонті нема нічого для нас потішаючого, то проте українці в нашій околиці тішаться, хочби навіть тим, що Польща в клопоті. Добра їй ніхто не бажає, навпаки, люди просять Бога, щоби покарав Польщу і надіються нового її поділу. Звичайно вірять усі, що на руїнах Польщі можна буде краще жити, без огляду на те, що в Европі настало6. Такої думки є всі, без огляду на політичні чи релігійні переконання.



ПЕРЕД КОМІТЕТОМ ДАЄСА.

Фрейзер Ґарднер, один з провідників американської фашистівської організації Срібних Сорочок, що ставав на переслухання перед конґресовим комітетом для розсліду неамериканських акцій.



ПОКІЙНИЙ ДИКТАТОР БОЛІВІЇ.

Херман Буш, 35-літній диктатор Болівії, застрілився, коли народові Болівії стало ясно, що його диктатура закінчилася фіяском.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

З весілля на Культурний Город.

На весіллі Миколи Горака і Катерини Сущко, яке відбулось 29 липня ц. р., гості не забули і про Культурний Город. На поклик Миколи Задерецького зложили свої жертви по $1: М. Горак, М. Когут, М. Хмарик, В. Корда, Катерина Сущко; по 50 ц.: М. Задерецький, Ф. Мельник, М. Кліщинський, М. Вербинський, С. Семенюк, Марія Гавриляк; по 25 ц.: Антонина Сорохман, Н. Н., Г. Степанчак; дрібними 10 ц. Разом $8:85. Гроші передано до Злучених Організацій міста Клівленду.

Софія Когут.

БАЙОН, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Заходом Українського Нараднього Дому відбувся 28 травня ц. р. його 10-літній ювилей. Людей було повно, місцевих і позамісцевих. Один із приявних, п. Лев Бачинський, піддав думку, щоб гості зложили жертву на рідний край. Гості радо згодилися. Збіркою занялись о. д-р Клодницький і М. Борис та зібрали $24.23, які призначено: $12.23 на Рідну Школу, а решту на радіо годину. На Рідну Школу вислано через Обеднання.

Іван Довгань, предс.
Андрій Бирич, секр.
Петро Кудрик, кас.

СПРІНҐ ВЕЛІ, Н. Й.

Дня 30 травня ц. р. Сестрицтво „Просвіти" в Спрінґ Велі зробило несподіванку для громадян Дмитра і Катерини Ґросуляк з нагоди 25-літніх роковин їх подружого життя. З тої нагоди приявні зложили $12 на ранених Січовиків Карпатської України. Гроші вислано через Обеднання. Хоч нас люди називають лемками, обо „руснаками", але ми почуваємось українцями.

Гість.

ЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

О. Бандас, Ню Йорк, Н. Й., $1 на Карпатську Україну. М. Мила, Філядельфія, Па., $2 на Карп. Україну. М. Бубній, Вест Орендж, Н. Дж., $2 на К. Україну. М. Сукар, Ню Йорк, Н. Й., $2 на К. Україну. П. Денис, Ню Йорк, Н. Й., $2 на К. Україну. А. Кочан, Джоліет, Ілл., $1 на передплату „Світу Дитини" убогій українській дитині в краю, і $3 для письменника Ґренджі Донського. А. Пилипчук, Сан Франсіско, Кал., $2 на К. Україну. Гелена Сполітакевич, Ню Йорк, Н. Й., $3 на втікачів К. України.

ВІЛІМЕНТИК, КОНН.

З весілля на визвольну боротьбу.

В суботу, 29 липня ц. р., в місцевій церкві св. Петра і Павла відбулось весілля п. Василя Ґурського і Агафії Лемонтій з Лебанон, Конн. Службу Божу відправили того дня о. М. Щетинський і о. М. Мостенський з Провіденс, Р. Ай. По скінченні церемонії п. Ґурський попросив обох священиків і всіх приявних до себе на обід, підчас якого були промови і побажання новоженцям. Отець Мостенський розказав дещо про визвольну боротьбу в старім краю та попросив приявних зложити жертву на ту ціль. Зложили по $1: о. М. Мостенський, о. Щетинський, В. Гарячка, С. Болюх, Н. Лулик, М. Одійник, П. Попович, Гелена Джелов, В. Ґурський; по 50 ц.: п. Волончук, п. Дорощук. Разом $10, які вислано через Обеднання на визвольну боротьбу. Всім жертводавцям і молодятам щира подяка.

Гість.

АРНОЛД, ПА.

З ювилею на народні цїли.

Укр. прав. громада влаштувала громадянам Петрові й Анні Любчик несподіванку з нагоди 25-літнього ювилею їхнього подружжя життя. Годиться згадати, що ювиляти це свідомі українсьаі патріоти. Вони і їх родина, три дочки і син, беруть активну участь в українській громадській роботі, всі є членами 296-го відділу У. Н. Союзу.

Серед веселої забави під умілим проводом тостмайстра Михайла Земледуха гості не забули і про народні справи. Сам тостмайстер дав поклик до збірки на народню ціль, а тако у гарячих словах закликав до збірки п. Петро Зілінський. Василь Кузмина і Настуня Лобур пішли за збірками і зібрали $15.50 на визвольну боротьбу та фонд „Дніпра". На визвольну боротьбу $10 вислано через Обеднання. Зложили по $1: В. Кузмина, П. Зілінський, І. Прокопік, ювилят, І. Лобур, М. Коршневич, В. Собків, І. Різник, Л. Сагенський; по 50 ц.: Т. Пельц, А. Лобур, М. Климчук, пані Коршневич, М. Земледух, М. Лишковяк, пані Пастернак, С. Дмитрів, П. Боднар; О. Іванчишин, П. Зорена; по 25 ц.: В. Храпців, М. Турянський, Р. Коваль, Настуня Лобур.

Василь Кузьмина.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

З ювилейного свята на визвольну боротьбу.

На святі 10-ліття існування 1-го від. ОДВУ в Асторії, Л. Ай., наступні громадяни зложили по $1 на визвольну боротьбу: Е. Ляхович, В. Ґельнер, М. Левицький, А. Левинець, М. Беля, І. Марко, Н. Табака, Г. Василик, В. Перій, І. Підгірний, І. Куборик, В. Череватюк, Е. Кривень, І. Сидор, О. Мартин, В. Загоруйко, М. Доміpецький, М. Заровенний, М. Сербенський, Я.; Колосівський, гром. Врублевські; решта дрібними. Разом $32.25.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 2. вересня, в годині 7. ввечір, на Saint Boniface Hall, 345 Main St. Просимо всіх прибути. Хто не заплатить своїх вкладок цього місяця, буде суспендований. — Петро Криловський, пр.; Іван Бурас, секр.; Сергій Винярський, кас.; Стефан Сосовський, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Збори Тов. ім. Івана Франка, від. 241., відбудуться в суботу, 2. вересня, в 7. годині ввечір, в церковній ґалі, Вест Скул Ст. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — Й. Ґалонишка, секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Квартальні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в суботу, 2. вересня, в годині 4. пополудні, в У. Н. Домі, Компилой Гил. Обовязком усіх членів прийти начас, бо є важні справи до полагодження. Проситься довгіуючих членів, щоби прийшли й вирівняли свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Напоминається родичів, щоби привели свої діти на збори й вписали до Товариства і до У. Н. Союзу. Неприятний член буде караний. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(67)



Хоч пять львів гналися за Тарзаном з цілої сили, то проте він почувався певним, що добіжить до лісу і врятується від них. Та ось нагло виринула ще одна небезпека: ще один лев вискочив з боку і загородив йому дорогу. Тарзан скрутив трохи в бік, але лев у повному розгоні гнався на нього.

Ті, що хочуть довго жити в нетрах, мусять у критичних хвилинах скоро думати. Тарзан умів скоро думати. В одній хвилині він рішився що робити: з одним львом він ще дасть собі раду, але з пятьма ні. Тому, замість утікати перед львом, він звернувся проти нього і наскочив на нього. Лев здивувався і пристанув.

Але Тарзан мусів скоро побороти цього льва, ще заки пять інших мали його здігнати. Кожна найменша хвилина могла рішити його смерть, або життя. А побороти одного льва навіть для Тарзана це не така легка штука. Та залежати це мало від того, в якім настрою лев, та загалом, який його характер і відвага.

Тимчасом пять львів здалека завважили вже Тарзана і з задоволеним гарчанням почали бігти до нього. Ситуація стала майже безвихідна. Тарзан зрозумів, що нема часу на поборення навіть того одного льва. Коли решта прибіжить, йому мусить прийти кінець. Але треба було щось ділати.